ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3934 — 9 / 21 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1899 — 10 ՇԱՒՎԱԼ 1316 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

در علیه ده غلطه ده (آرمولك) غزته‌سی ادارهٔ‌خانه‌سی
ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » » վեցամսեայ. 70 »
» » » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրֆ
» » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն փոստային փոյլ կընդունուի, 115 դրուշի փոխան 100 դրուշի հաշուով:
Ցեղական թղթատարի ճամբէ բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ.

ՖՐԱՆՍԱ

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մերակոյտի Նախագահ Պ. Լուպէի ընտրութիւնը, իբր Նախագահ Ֆրանսական Հանրապետութեան, նախատեսուած էր արդէն Պ. Ֆոռի մահուան յաջորդ օրն իսկ։

Ֆրանսացի ժողովուրդը, որ վերջին տարիներուն այնքան յուզեալ օրեր անցուց և դեռ կ'անցնէ, հանրային պաշտօններու գլուխը կ'ուզէ տեսնել անանկ քաղաքացիներ, որոնք մտաւոր բացառիկ կարողութիւններէ աւելի՝ պատուաւոր մարդու համբաւ ունենան։ Կռվի, որ ամէնէն երկար պաշտօնավարութիւնը ունեցաւ իբր Նախագահ, իր փեսային՝ Ուիլսոնի պատճառաւ ստիպուեցաւ հրաժարիլ, որովհետեւ Ուիլսոն սկսած էր իր անձնական օգտին ծառայեցնել իր աներբոյշ բարձր պաշտօնը։ Դառնօ ընտրուեցաւ հակառակ երկու հզօր թեկնածուներու, Ֆուլյոնէի և Ֆէրրիի, որոնք աներկբայ Դառնոյէ աւելի մեծ ծառայութիւններ մատուցած էին Ֆրանսայի Հանրապետութեան, բայց ժողովուրդը Հանրապետութեան բարձրագոյն պաշտօնին գլուխը դրաւ նուազ հռչակ ունեցող անձնաւորութիւն մը որուն չէզոքութեանը վրայ տարակոյս չուներ բնաւ։ Ֆէլիքս Ֆոռի ընտրութիւնն ալ նոյն պայմաններու մէջ տեղի ունեցաւ, և ահա այսօր Լուպէ կը նախագասուի Մելինի որ իբր նախարարապետ տարիներով ծառայած է Ֆրանսայի։

Լուպէ նախ փաստաբան, յետոյ Մոնթելիմառի քաղաքապետ, յետոյ անգամ Երեսփոխանական ժողովի ուր գրեթէ աննշան մնաց, 1885ին Մերակուտական և 1896էն ի վեր Մերակոյտի ատենապետ։ Երեք անգամ նախարար եղած է և մէկ անգամ նախարարապետ։ Ահա՛ իր բոլոր պատմութիւնը։

Սակայն Լուպէ իր քաղաքական կեանքին մէջ ցոյց տուած է նկարագրի այնքան բարձրութիւն և արդարադատութիւն, որ գրաւած է ամէնուն համակրանքը և ընդհանուր յարգանք ներշնչած։ Իր անձնական արժանիքով բարձրացած է հետզհետէ, առանց երբեք բամբասուած ըլլալու։ Հաստատամիտ հանրապետական, միշտ անձնուէր եղած է ֆրանսական արդի կառավարական ձեւին, հայրենասիրութեան ապացոյցներ տալով երբ առիթը կը ներկայանար։ Պաշտպան մը եղած է միշտ տկարներուն և դեռ քանի մը օր առաջ, մարդասէրի մը դադարին վրայ կը խօսէր «թշուառներու ճակատագրին և անոնց վիճակին բարելաւմանը վրայ»։ Իր կեանքին սկզբունքներէն եղած է հանրային պարտականութեան և իրաւունքներու արդար բաշխումը՝ ժողովրդեան աստիճանական բարձրացման համար դէպի բարոյական և նիւթական բարելաւութիւնը։

Այս ուղղամիտ մարդը կոչելով Ֆրանսայի կառավարութեան գլուխը, Մերակուտականները և Երեսփոխանները նոր մրցանակ մը կու տան պատուաւորութեան պարկեշտութեան, գերագոյն մրցանակը զոր քաղաքացի մը կրնայ երազել Ֆրանսայի մէջ։ Բանիներ կան դեռ անդրին։ Ֆրէյսինիներ, Պուռժուաներ, Ֆրիսոններ, Մէլիններ, որոնք կորովի գործունէութեան մը և քաղաքական ու վարչական կարողութեանց փառաւորագոյն ապացոյցներ տուած են, և սակայն այդ պայքարի, կուսակցութեան մարդիկը մէկ կողմ թողուց Վեհաժողովը երթալ ընտրելու համար հանդարտ ու պարկեշտ քաղաքացին որուն կեանքը կիրքերէ չէ ալեկոծուած և զոր պարսաւանքն ու ատելութիւնը չեն աղտոտած երբեք։

Հիմակ որ Վէրսայլի Վեհաժողովը իր ընտրութեան գործը աւարտած է, կը մնայ Ֆէլիքս Ֆոռի յուղարկաւորութիւնը կատարել և վերջին յարգանք մը մատուցանել Լուպէի Նախորդին, որ Նոյնչափ պատուաւոր ու անկողմնակալ պաշտօնեայ մը եղաւ Հանրապետութեան։ Եւ յետոյ... Ֆրանսա պիտի դառնայ Նորէն իր Տրէյֆիւսեան մտահոգութեանց զրպարտ մը ընդմիջեց Նախագահական փոփոխութեան այս անակնկալ միջադէպը։

ՖԷԼԻՔՍ ՖՈՌԻ ՎԵՐՋԻՆ ՎԱՅՐԿԵԱՆՆԵՐԸ

Երէկուան թղթաբերով հասած Վիէննայի թերթերը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն Պ. Ֆէլիքս Ֆոռի մահուան պարագաներուն վրայ։

Առաջին վայրկեանին, երբ Հանրապետութեան նախագահը անհանգստութիւն մը զգաց, դիպուածով Էլիզէի պալատը գտնուող բժիշկ մը կանչեցին որ ըսաւ թէ ծանր բան մը չէր։ Բայց որովհետեւ Պ. Ֆոռ աղէկ չէր զգար ինքզինքը, բժիշկը Բաֆեիցնով ներարկում մը կատարեց անոր մարմնին մէջ։ Հիւանդին վիճակը կը ծանրանար սակայն. «կը զգամ որ մահս մօտ է։ կը կրկնէր նախագահը։ Ժամ 8ին հասաւ Տոքթ. Լանբլօնկ։

Նախագահական դիւանին պետ Պ. Լը Կալ առաջին վայրկեանէն արդէն իսկ իմաց տուած էր նախարարապետ Պ. Տիւբիւիի որ պատասխանեց թէ ինքը ներքին գործոց պաշտօնատան մէջ կը գտնուի, ի հարկին Էլիզէի պալատը փութալու պատրաստ։ Այդ միջոցին, Տիկին Ֆոռ և Օր. Լիւսի Ֆոռ արդէն իսկ վաղեր եկեր էին իրենց ամուսնին և հօր քով. քիչ ետքը կը հասնէր նաև Տիկին Պէրժ՝ նախագահին միւս աղջիկը։

Պ. Ֆէլիքս Ֆոռ իր գրասենեակին մէջ, բազմոցի մը վրայ պառկած էր։ Մնաս բարով ըսաւ իր կնոջ, շնորհակալ ըլլալով այն սիրոյն և հաւատարմութեանը համար որով ապրած էր իրեն հետ։ Մնաս բարով ըսաւ նաև իր աղջիկներուն ու շնորհակալ եղաւ իր դիւանապետին՝ Պ. լը Կալի՝ իր անձնուէր ու հաւատարիմ պաշտօնավարութեանը համար։ Զմոռցաւ նաև իր սենեկապանը որուն քանի մը խօսք ուղղեց։

Շատ չանցած, Պ. Ֆոռ ինքզինքը կորսնցուց։ Մատէն եկեղեցւոյն աւագերէցը, Հայր Հէրզօկ, որ ամապարանօք կանչուած էր տկարութիւնը սկսած ժամանակը, վերջին օծումը չէր կատարած, որովհետեւ ո՛չ ինքը ո՛չ ալ նախագահին ընտանիքը չէին կանխատեսած այսքան արագ վախճան մը։ Դարձեալ լուր ղրկեցին անոր, բայց որովհետեւ կ'ուզենար և միւս կողմէ մահուան վտանգը անմիջական կը դառնար, ուրիշ քահանայ մը բերել տուին, Ռընօ երէցը, որ հիշդ այդ պահուն Էլիզէի պալատան առջեւէն կ'անցնէր։ Հայր Ռընօ արձակում տուաւ նախագահին և անոր սնարին մօտ մնաց մինչեւ վերջին շունչը աւանդելը։ Մայրապետներ հսկեցին մարմնին քով և աղօթեցին։

Կէս գիշերէն ժամ մը առաջ, Բարիզի մէջ տակաւին իմացուած չէր Հանրապետութեան նախագահին մահը։ Պուլվառները իրենց սովորական երեւոյթը կը պահէին։ Կէս գիշերին միայն գոյժը տարածուեցաւ։ Պ. Ֆէլիքս Ֆոռի մահը խկոյն հեռագրուեցաւ թատրոնի տնօրէններուն, բայց որովհետեւ ներկայացումները աւարտելու վրայ էին, հարկ չդատուեցաւ ընդհատել։ Ժամ 1ին, երբ նախագահին մահը ծանուցանող յաւելուածները սկսան շրջաբերուիլ, փողոցները ամայի էին այլեւս։ Էլիզէի պալատն առջեւ միայն շարժում և անընդհատ երթեւեկութիւններ կային։ Բազմաթիւ լրաբերներ մանրամասնութեանց կը սպասէին։

Նախարարապետ Պ. Տիւբիւի ամբողջ գիշերը աշխատելով անցուց։ Շրջաբերական հեռագիր մը ուղղեց Ֆրանսայի բոլոր նահանգապետներուն ու դեր-նահանգապետներուն, յանձնարարելով որ իրենց պաշտօնին գլուխը մնան և մեծ աշխարհութեամբ հսկեն որ և է պատահականութեան։

Ուրբաթ առաւօտ, դիպուածութիւն կատարուելով, բժշկական տեղեկագիրը խմբագրուեցաւ սպէս. «Կը յայտարարենք թէ Պ. Ֆէլիքս Ֆոռի մահը առաջ եկած է ուղեղային կաթուածէ, արիւնը ուղեղին մէջ համախռնուելուն հետեւանքով»։

Պ. Ֆէլիքս Ֆոռի բժիշկները կը յայտարարեն թէ նախագահը երկար առնէլի վեր շնչերակներու հիւանդութիւն մը ունէր։ Տասն ամիս առաջ արդէն իսկ ծունգին երակները բորբոքեր էին. այն ատեն, էլեկտրականութեան միջոցաւ բուժուած էր։ Բայց բժիշկները նշմարած էին թէ երակային հիւանդութիւնը չատ առաջացած է։ Այն ատենէն ի վեր, Պ. Ֆէլիքս Ֆոռ քիչ մը դժուարաւ կը քալէր, թեթեւ մը կաղալով. այս պատճառաւ, գաւազանին կը կրթնէր միշտ։

(Այս առտու հասած Բարիզեան թերթերուն տեղեկութիւնները հրատարակուած են Գ. էջի մէջ, հեռագիրներուն ներ)։

ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ ՀԱՅՐԸ

Մեծանուն պետական մարդուն մահը անգամ մը ալ աշխարհի ամէն անկիւնները արձագանգեց՝ Ցոնիական գեղեցկագոյն գլուխին անունը։

Հպարտ, գոռոզ ու երջանիկ Իզմիր։

Իր լերկ սարերուն վրայէն կը սկսի տարածուիլ արեւելքի հիւսնալի կայտառը՝ որ կ'անցնի Արաբիոյ անապատէն, կ'երթնագեղէ ծովերուն կարմիրին բոսոր ալիքները, կը ցոլանայ Հնդկաց ովկիանին անդունդներուն մէջ, մեկուսիւ կը հպի Էվերեստի խրոխտ ու ձիւնապատ ճակտին ու դիցաբանական երկիրներ ծածկելով կ'երթայ մինչեւ Դեղին, գալկահար ծովը, դեղին Զինաստանին։

Ամբողջ դարերու մէջ իր վերև տարածուած կայտրին պէս անջինջ պահած է Իզմիր իր գեղն ու հրապոյրը. քաղաք մը ուր ծաղկները խամրիլ չեն գիտեր, ուր ամիսները մէկ անուն միայն ունին — մայիս, ու սրտերը մէկ երազ — ապրիլ։ Դիտող աչքն ու սիրտը զգայուն, չեն յարիրանար մէկ օր, դիտելով դարերն ամբողջ, որ հոս առանց կոհակի, կը սահին մեղմիկ անուշ երգերով։

Հակիրճ նայուածք մը նետեցի քաղքին վրայ ուր ծնած և իր մանկութիւնն անցուցած է Նուպար փաշա, և յիշեցի որ այս երկրին կապուած են մեր շատ մը սիրուած յիշատակները ու փայլուն դէմքերը։

Այդ դէմքերուն մէջ են նոր ժամանակներու Նարեկացին, Տէր Յովհան Վանանդեցի — վարժապետ քահանան — որ Ս. Մեսրոպեան դպրոցը կը հիմնէ, անոր աշակերտները Գրիգոր Կոստանդեան ու Մսեր Մագիստրոս Մսերեան, Անդրանիկ վարժապետ և անոր աշակերտները Նուպար փաշա, Գալուստ Կոստանդ, Գրիգոր Մսերեան, Ստեփան Ոսկան, Մամուրեան, Նուպարեան և շատեր, որոնցմէ մէկ քանին կը մնան միայն, անոնք ալ ալեւոր, և առանց յաջորդ մը թողու, անցնելու մօտ արդէն։

Քանի մը տարեց բարեկամներու և մասնաւոր կերպով Մեսրոպ Նուպարեանին դիմեցի տեղեկութիւն հաւաքելու Նուպար փաշայի մանկութեան վրայ։ Շատ որոշ բաներ չկրցայ գտնել, քանի մը կցկտուր իրողութիւններէ զատ, որոնք սակայն բաւական որոշ կրնան պատկերացնել պետական մարդուն մանկութիւնը։

Իր ժամանակին առաջին լուսամիտ անձն է եղեր Մկրտիչ Աղա Նուպարեան, (Նուպար փաշայի հայրը) սերտ բարեկամը վարժապետ-քահանային։ Ազնիւ նկարագիր և աղնուականի արիւն ունէր, ըսաւ գրագէտ բարեկամն, պատուաւոր վաճառական մը, որ կը սիրէր դպրոցն ու եկեղեցին, և ազգին մանուկները կը փափաքէր որ յառաջ երթան։ Մինչեւ իր ատեն դպրոցը հայերէն կը կարդային միայն։ Մկրտիչ աղա նկատելով օտար լեզուներու կարեւորութիւնը, դիմեց հռչակաւոր բարեբար Պետրոս Եուսուֆեանի, որ ահագին գումար մը կտակեց ազգին, դպրոցին մէջ անգլ. և ֆրանսերէն լեզուներու ուսուցումը ապահովելու համար։ Դրամը ապահովելէ վերջ կը մնար ռամկի ժողովուրդը համոզել, որ կը սոսկար Վոլթէրի և Ռուսօյի պէս անհաւատներուն լեզուէն։

Այս դժուարութիւնն ալ հարթեց Թադէոս Աղան հռչակաւոր Պողոս արքեպիսկոպոսը։ Եկեղեցին ելաւ կիրակի մը և ժողովուրդին բոցաշունչ քարոզ մը արաւ այդ անհաւատի լեզուներուն դէմ, «զորս մեծ աղաները կ'ուզէին դպրոցը մտցնել։» Ժողովուրդը գոհ մնաց։ Յաջորդ կիրակին Սրբազանը վերստին քարոզի ելաւ։ «Օրհնեալ ժողովուրդ, որչափ որ օտար լեզուները դէշ բաներ են, ու տղաք միայն իրենց լեզուն սորվելու են, բայց գէշացած եղիք, ես վաղը անձամբ դպրոց պիտի երթամ և ե՛ս պիտի որսեմ դասագիրքերը։ Ինչ ընենք, պէ՛տք է կ'ըսեն կոր, բայց ուսումնական աղաները գիտցած ըլլան թէ միայն իմ տուած գիրքերէս դաս տրուելու է։» Ժողովուրդը համոզուեցաւ և դպրոցին մէջ սկսան դասախօսել այդ լեզուները։ Մկրտիչ աղա հասած էր փափաքին։

Գալով Նուպար փաշայի, իր ուսուցիչը՝ Անդրանիկ Փափազեան, շատ անգամ կը յիշէ եղեր զինքը աշակերտներուն, իբր ուշիմ և ժրաջան տղու օրինակ։ Մանուկ հասակէն կը կանչուի Եգիպտոս. մօրեղբայրը Պողոս պէյ Եուսուֆեան կը հոգայ կրթութեան ծախքը։ Մկրտիչ աղա չի տեսնէր իր զաւկին փառքը։ Կանուխ կը մեռնի։

* * *

Դպրոցին ու եկեղեցիին մէջտեղ է հին գերեզմաննոցը։ Վայրական ու մոախոհ դիտած եմ շատ անգամ անմուռնչ քարեր ու արձաններ, որոնց ներքեւ կը հանգչի գործունեայ ու եռանդուն գաղթականութիւն մը։ Նոր գերեզմաննոցը հեռու է քաղքէն։ Հինը իր մէջ կը պահէ անցեալին մեծ ու սիրուած անունները։ Հոն են Ղուկաս Պալդազարեան, հիմնադիրը անդրանիկ Աբջարեանին, հոն Վանանդեցին ու Անդրէաս Փափազեանը, Եուսուֆեանը ու Գրիգոր Կոստանդեանը,— հոն, կեդրոնը Հայնոցին, որ ամայանալ սկսած է։ Անոնց մէջ փնտռեցի գերեզմանը Մկրտիչ Նուպարեանի, և չգտայ։ Անհետացեր է շատ մը շիրիմներու պէս, որոնց տեղ, որոնց վրայ կը բարձրանայ հսկայ Ս. Ստեփաննոսի եկեղեցին իր մարմարէ տհգին սիւներով։ Ներկայ գտնուեցայ Նուպար փաշայի հոգեհանգստեան պաշտօնին, խուռնկի գալարներուն մէջէն նշմարելի դարը, ծերուկ և յոգնած, որ վաղը պիտի գլորի դարն ի վար։

Իզմիր — Ռ. ՈՐԲԵՐԵԱՆ

ՄՈՒՇԻ ԴՊՇՏԻ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

Ինչպէս որ արհեստները Մուշի կեդրոնին մէջ, հողագործութիւնն ալ դաշտին մէջ Նախնական և անմշակ վիճակ մը կը ներկայանէ։ Դիւղաբնակ ժողովուրդը՝ գերեթէ առանց բացառութեան, երկրագործութեամբ կ'զբաղի, ամէն տեղերէ աւելի ստուարաթիւ. իսկ զայն զարգացընելու համար ալ՝ անոնց կողմէ խնամեալ ջանքեր ու հոգածութիւններ չեն տեսնուիր. արուեստ մը, որ ամէնէն կենսական, ամէնէն շահաւոր և ամէնէն ապահովն է, մանաւանդ այս տարիներն համար, որ դարերէ հետէ և հօրմէ որդի կը մշակէ և անով կ'ապրի։

Հարկ է ըսել, ուր որ այս պատուական արուեստին բարեշրջման համար՝ մշակներէ ջանքեր չեն խնայուած, խիստ բարեբար կերպով յառաջդիմած և անգնահատելի արդիւնքներ արտադրած են։ Ամէն պարագայի մէջ, մեր մշակ դասին համար երկրագործական անհրաժեշտ գիտելիքներու ուսուցումը, անխուսափելի հարկ մըն է և աւելորդ է բացատրել անոր օգուտները։ Նախնական — աւանդական փորձառութեամբ թէեւ՝ մշակները ինչ ինչ հմտութիւններ ստացած են հողերու տեսակի, արգասաւորութեան ու վարու վաստակի մասին, բայց այդ փորձառական գիտութիւնն ալ քայլ մ'առաջ չեն տարած, չեն զարգացուցած. ու չեն ալ մտածեր բարեփոխել զայն, որ աննշան բան մըն է արդէն հոգագործական — մշակեալ արդի արուեստին քով։ Ստոյգ է թէ՝ ժամանակի պէտք կայ, մշակութիւնը բաղձացեալ բարեշրջման ենթարկելու համար. այսու ամենայնիւ, հողագործական փորձ գիտելիքներ կրնան օգտակար ըլլալ և մղում տալ անոր։

Մեր գաւառին մէջ՝ մշակական վարելագործիքները՝ բոլոր սարուածքովը՝ հին են, ամենահին։ Նոյն նահապետական արօրը, ցաքանը, բալխիրը, գութանը, մանկիան ու փոցխը։ Ահա սերմանելու և հնձելու բոլոր գործիքները։ Սայլերն ալ թէպէտ նախնական կը համարուին, սակայն հին ատեն՝ շատ նուազ էր անոնց գործածութիւնը. կը շատանային բալխիրով, որ կենդանեաց համար տաժանելի բան մըն էր. վերջերս առաջիններուն թիւը ստուարանալու վրայ է և օր օրի կը շատնայ։ Դժբաղդաբար սայլին ալ մառանն ու տոզը (տախտակեայ անիւը և շրջանակի երկաթը) հոս չինող վարպետ չկայ. խեղճ մշակները ստիպուած են դրամով ստանալ զայն Էրզրումէն։ Անկուտի գեղացուն համար՝ բնականաբար՝ դժուարութիւն մըն է, և անհարիւր ծախքերէն մը, անոր փոխադրութեան ծախքերն ալ հոգալ։ Մառանն անգամ մը ձեռք ձգուելէ յետոյ՝ գիւղացին տեղական միջոցներով սարքել կուտայ զայն՝ դիմացկուն տախտակներով չինել տալով անոր թամբը։ Սայլերու կազմուածքն ալ նախնականին յար և նման է միշտ, ու շատ դիւրատար փոխադրող չէ։ Մշոյ հողագործութեան մէջ, միակ նորութիւնը, որ կը տեսնուի այժմ, կալեռան մեքենան է, որ 10-15 տարիներէ հետէ՝ Խարբերդէ կը ղրկուի և կը վաճառուի հոս։ Մեծ մասամբ՝ քաղաքացիները կը գնեն, ու կալերու ժամանակ գործածութեան կը դնեն՝ փոխարէնը գեղացիներէ ստանալով ցորեն, արդ։

Այս մեքենան պարզ գործիք մըն է, անուաձեւ ու թափածոյ երկաթէ՝ որ Ամերիկայի մէջ կը շինուի ու կը ղրկուի. ունի քանի մը մաղեր, հով — յարոյց տախտակ մը եւ այլն. տախտակեայ կտորները Խարբերդ և թէ հոս ալ շինողներ կան։ Կը գործածուի միայն ցորենը կամ ուրիշ արմտիքներ՝ յարդէն զատելու. ինչ որ հովի միջոցաւ կը կատարուն մեր գեղացիները։ Եթէ հով չնաղայ, 20-30 օր թեղերը գետին կը մնան։ Կալեռան մեքենան օգտակար եղաւ գեղացիներուն, սակայն աւելի օգտակար, պիտանի ու փնտռուածն են կամիելու, կաելու, հնձելու, հերկելու և աղալու մեքենաներ, որոնցմէ հատ մը իսկ մինչեւ հիմա մուտ չդտաւ այս կողմերը, և գէթ նմոյշի համար մէկն ալ բերող չեղաւ։ Անոնք որ ծանօթ են մեր մշակներու այն տաժանելի վաստակին, զոր կը թափեն կամիելու, հնձելու, հերկելու և աղալու համար, գիտեն կշռել թէ ինչ մեծ բարիք մը պիտի ըլլայ այս մեքենաներուն ալ ներդաւումը և գործածութիւնը գիւղական շրջանակներու մէջ։ Ուրիշ առթիւ ալ այս մասին դիտողութիւններ եղած են առանց սակայն արդիւնք մը ունենալու։ Ցաւալի է որ հողագործներ, կամ հողագործներու հետ յարաբերութիւն ունեցող կարող դասը, գրեթէ լապգրի երեսը չի տեսներ, և գաղափար ալ չունի հողագործական նոր-նոր մեքենաներու կիրառութեան բարերար արդիւնքին վրայ։ Բայց եթէ միանգամ մուտ գտնեն ու ժողովուրդը փորձառաբար օգտուի, այնուհետեւ ինքներն կ'ընդհանրանայ։

Մշակները բարդաւորեցնելու համար կարեւորագոյնն է հերկի դիւրատար գործի մը, քիչ մը դիւրամատչելի։ Հերկի շուկեանեան կայ, գիտենք ու լսած ենք. սակայն ծանրագին ու կիրառութիւնը դժուարին է։ Ցայտնի դրամատէր պէտք է, կամ դրամական հաւաքական այժ։ Երկուքն ալ չկան։ Ու ժողովուրդը կը հոգայ այս պէտքը, իր նահապետական գութանով։ Մշակութեան մէջ ամէնէն կենսականը և ամէնէն դժուարինը հերկն է։ Հողը փխրուն և փոշերան դարձնելու աշխատութիւնը, որպէս զի հացահատիկները աջողութեամբ ծլին, աճին, թփռոշնան. առանց անոր՝ սերմերը կը խեղդուին, կը փճանան և ապարդիւն կը դառնան։

Անոր համար՝ նախնիք հնարած էին գութանը, անոր համար ալ այժմեան հողագործները վաղ չեն անցներ մշակական այդ ցուցանք գործիքէն, որ կենդանական ահագին ուժով միայն կրնայ շարժիլ ու գործել։ Գութանը թէև ցուցանք մը այլ միւնոյն ժամանակ նուիրական է հողագործին։ Ամառնային այդ վիթխարի աշխատաւորը անոնք կը յարգեն, և յատուկ տաղերու գովասանքներ ունին։ Ամէն լուսնակ գիշերին գութանը նազ կ'ելլէ, ու մինչեւ որ մանկաներու հոտաղները չերգեն իր վաղեմի ու գեղեցիկ երգը, չի շարժուիր։ Կուզէ՞ք քանի մը տող նմոյշ այդ երգերէն։ Տեսէք ինչ անուշ է այդ գեղջուկ տաղը.

Գութան, գութան Աստուածաբան,
Առաւ իջաւ մոտ գեռափան
Մկրտից ըզկորդն ու խողան(1),
Առաւ ելան Պիլկեոլ Ղոզան։
Զարկիմ խորուն, ճանիմ տորուն (2)
Բառնամ ջորուն, տանիմ ջարչուն
Առնեմ խունկ ու ապրշում։
Ըզխունկն իտամ պատարեցուն
Զ'ապրշում տամ աղջիկներուն
Աղջիկ աղջիկ ճան աղջիկ,
Պագիկ մը իտաս խորոտիկ։

Գութանի կազմածը՝ արօրի հսկայ եւ այլանդակ մէկ ձեւն է. կրկնակոր խոշոր գերանին զանազան մասերէն անցուցած են ռատամը (3), խոփը, ձեւիչը, ինչպէս և երկար ահագին շղթան, որուն կապուած են եօթը լծներ, կամ լծնամոլներ։ 10-12 պուղայ ու կրռտան՝ ուժէդ գոմէշներ, և 2-4 հուժկու եզներ, ընդ ամենը 6-7 զոյգ կենդանիներ՝ իւրաքանչիւրն իր լծին ներքև միայն կրնան շարժիլ ու վարել զայն։ Այս կողմերը հերկելու համար գութանէն աւելի լաւագոյն ուրիշ գործիք մը չկայ. եթէ չուենար քանի մը անպատեհութիւններ, դարձեալ գոհացուցիչ էր։ Այս նահապետ—արօրը ամէն մահկանացու հողագործին մատչելի չէ, վասն զի մշակներէն հազարին տասը հազիւ հող բաղդաւոր կ'ըլլան ունենալ 12-14 գոմէշներ և եզներ։ Եթէ քանի մը հողագործներ ալ միանալով՝ աջողին վարել, կոտրուած հողերը—հերկերը չեն բաւեր ընդունելու անենուն ալ սերմանելիքը։ Ասոնցմէ զատ՝ դանդաղօրէն կը վարէ հողը։ Եթէ գութանը չոգեշարժ մեքենայի վերածուէր, անհամեմատ արդիւնքներ և առաւելութիւններ պիտի տար քրտնաջաղաց մշակին։ Անպատեհութիւններէ զատ գութանները այժմ առաջուան թիւն ալ չունին, սասպիկ նուազած են, ու տնտեսապէս աղքատ ժողովուրդը ստիպուած է արօրով հերկել, այն ալ ոչ ամէնքը, ու արօրը չի կրնար օգտակար ըլլալ։ Մեր սառկ, սէգռոտ և ուժեղ հողերուն մէջ՝ արօրը անզօր է պահանջուած հերկը հանելու կամ արմատախիլ ընելու արմատեղէն կարգ մը բոյսեր, որոնք արգասաւորութեան բնական պատիժներն են։

Մուշ — ՈՒԻՆՏԱՒՈՐ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ

Ցուցաց Սիլլօղոսին կիրակնօրեայ նուագահանդէսը։

Սովորական համախմբումմը չէր կիրակի օրուան Սիլլօղոսի սրահինը։ Ցոյն հասարակութիւնը, մանաւանդ գեղեցիկ սեռէն, իր էն փայլուն անդամները զրկած էր հոն։ Նուագահանդէսին կարեւորագոյն բաժինը յատկացուած էր Օր. Եօանիտէսի՝ որ Տուէզի Գոնսէրվաթուարին մէջ Տիկին Ռաբբօլտիի դասերուն հետեւելէ ետքը՝ հոս վերադարձած է։ Իր համբաւը լսած էինք արդէն, և ոչ թէ պարզ արուեստասէրի մը՝ այլ իրական արուեստագէտի մըն էր որ կը սպասէինք։ պէտք է ըսել թէ յաջողութիւնը կատարեալ եղաւ։

Առաջին հատուածը զոր նուագեց՝ Հէնսէլթի, դաշնակի Ֆանթեզիօն զօնչհրգօն էր՝ ընկերակցութեամբ նուագախմբի զոր հանճարեղ կերպով կը վարէր Պ. Ռատէլիա։ Երաշխաւոր այս ձեւը քիչ ծանօթ է Պոլսոյ մէջ և սակայն պէտք է ըսել թէ արուեստագէտի մը արժանիքը այդ ձեւին մէջ կ'ապացուցուի։ Հոն, կատարեալ հասկացողութիւն պէտք է դաշնակի դերին. պէտք է սիմպիսութիւն պէտք է դնել արտայայտութեան մէջ և նուագախումբի ձայներուն մէջ չկորսուելու ատիճանով հընչեցընել դաշնակը, միշտ ներդաշնակութիւն պահելով։ Օրիորդ Եօանիտէս այս ամէն պարագաները նկատի առած ներկայացաւ և բացի մէկ երկու կէտերէ, մնացեալ ամբողջ հատուածը աքանչելի կերպով նուագեց։ Այս յաջողութենէն վերջ Օր. Եօանիտէս ունկնդրել տուաւ հետզհետէ դաշնակի երեք կտորներ երեք տարբեր ոճի և երեք գլխաւոր կարողութիւններու իբր ապացոյց։ Պէթովընի խորունկ սօնաթ աբբասիոնաթան, Շօրէնի Պեռսիօզը և Լիսթի Ռիկոլեթօի բառաձուազը։ Առաջինը դասական հռչակաւոր կտոր մը, կշռութեան ու նրբութեանց գեղեցկահիւս շարք մըն է։ Շօրէնի պեռսիօզը համակ գեղանիկ օրօր մըն է զոր ունկնդիրներուն հոգին սեղմելու չափ անոյշ նուագեց օրիորդ Եօանիտէս, իրաւ անրացատրելի շեշտ մը դնելով այդ կտորին մէջ որուն կ'ընկերակցին արուեստագէտի ներդաշնակ ու ժուժկալ շարժումներ։ Իսկ Ռիկոլեթթօին հատուածը ուժի ու արագութեան փորձաքար մըն է կարծես ուրիշ նաեւ յաղթական ելաւ Օրիորդը, երբեակ ու խանդաւառ ծափահարութիւններ խլելով ունկնդիրներէն։ Դիտեցինք որ 2-3 բարձր արուեստագէտներ նոյն խանդաւառութեան կը մասնակցէին, բան մը որ կ'ապացուցանէ մեր գրածին չափազանց չըլլալը։ Վօնտռա պէյ ալ հիանալի կերպով նուագեց երկու հատուածներ։

Նուագահանդէսին մէկ շահեկան մասը կը կազմէր Ռատէլիայի հեղինակութիւնը եղող ձեմմա օրէռային նախերգը։ Անցեալ տարի լսեր էինք այդ գեղեցիկ գործը. այս անգամ մեր տպաւորութիւնները աւելի զօրացան։ Թէեւ այդ համակրելի արուեստագէտը Բարիզի Գոնսէրվաթուարին այժմեան Տնօրէն Տիւպուսի դասերուն հետեւած է, և սակայն իտալական նոր երաժշտութեան տիպար մըն է իր հեղինակած նախերգը. ամբողջ նուագախումբը մէջտեղ կը բերէ դիմաւոր մէլոմի մը որ հետզհետէ աւելի զօրութեամբ կը պոռթկայ կրքոտ շեշտով խառնուած, և որոտման ձայներով ընդվզուելէ և կընկնուելէ վերջ կը յանգի ամենազօրաւոր նոթերու որոնք Գալվանեռիային վերջաւանը կը յիշեցնեն, թէեւ անկէ առաջ հեղինակած։ Ռատէլիա Վանէրեան ներդաշնակութեան օրէնքներէն ալ օգտուած է, յարմար ձեւերով գործածելով զանոնք։

Վերջապէս, այս նախերգը լուրջ խոստում մըն է ամբողջ օրէռային համար և արդէն ուրիշ շատ հատուածներ ունի Ռատէլիա որոնք մեծ ընդունելութիւն գտած են։

Ա. Հ.

(1) Անմշակ հող.—(2) Ներկող արմատ.
(3) Փայտէ խոփ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԷ.—Մաքէնի Լոնտոնի թղթակցէն.

«Մթնոլորտը, որ Պ. Տէլքասէի ճառին հետեւեալ օրը բաբերաղաբար պարզուած էր, հետզհետէ կ'ազատի զինքը ծածկող սպառնալից մառախուղներէն։ Անցեալ կէրակի օրուան պաշտօնական զեկոյցին վրայ ծանրաշափը գեղեցկի օր ցոյց տուաւ։ Իրաւ է որ ծանրաշափը այնքան լիքած էր որ կրնար առանց անպատեհութեան վեր ելլել, իր բնական աստիճանին հասնիլէ առաջ։ Ինչ որ ալ ըլլայ, կացութիւնը կատարելապէս թուլցած է։ Լեզուները կը մեղմանան, դէմքերը կը պայծառանան, հեռքերը կը բացուին և բարեկամութեան, միաբանութեան ու համաձայնութեան բառերը կը լսուին։ Զիւնը հալը սկսած է։ Սակայն կարելի է չատ կանուխ ըլլայ ցնծութեան երգեր հնչեցնելու համար։ Բանակցութիւնները, թէեւ տակաւին չեն աւարտած և կամ աւարտելու մօտ չեն, սակայն ամէն օր գործօն կերպով առաջ կը տարուին Լորտ Սոլզպէրիի և Պ. Բանոնի միջեւ։ Երիւ օր աշխատեցոյ իմանալու թէ բանակցութիւնները ինչ վիճակի մէջ, ինչպէս սկսած են և ո՛ւր պիտի յանգին։ Զանազան հաւաստիքներով գոհ չեղայ և խնամքով քննեցի ստոյգ աղբիւրներէ ինձի հաղորդուած տեղեկութիւնները։ Աւասիկ իմ կատարած անձնական քննութիւններուս արդիւնքը։

«Նախ, խնդրին էական մասին վրայ դիւանագիտական այս խօսակցութիւնը կատարուելէ առաջ, նախապէս լուծուելիք խնդիր մը երեւան ելաւ։ Պէ՞տք էր երկու երկիրներուն միջեւ վէճի տակ բոլոր խնդիրներն ալ միասին նկատողութեան առնել և ընդհանուր լուծման մը յանգելու աշխատիլ, թէ՝ ընդհակառակը, իւրաքանչիւր խնդրի վրայ անջատ կերպով միհ՝ առնիլ և մէկ խնդիրը չկարգադրուած միւսին վրայ չվիճաբանիլ։ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը առաջին դրութեան կողմն էր, բայց մեր դեսպանը երկրորդը նախամեծար կը համարէր։ Լորտ Սոլզպէրի կը յայտարարէր թէ միհ՝ առնիլ կէտերը ո՛րչափ շատ ըլլան, կարգադրութիւնները և գոհացումները այնչափ հեշտ կ'ըլլան։ Մեր դեսպանը չէր հակառակիր այս տեսութեանը. կ'ընդունէր թէ այդ եղանակը ամէնէն դիւրինն է, բայց միւս կողմէ ալ դիտել կու տար թէ գործելու այդ եղանակը արդարութեան համապատասխան պիտի չըլլայ։ Զանազան նշաններ կը հաստատեն թէ այդ կասկածները կատարելապէս իրաւացի են։ Քաղաքական զանազան շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ օրինակի համար Նիւ-Ֆաունտլէնտի մէջ Ֆրանսայի իրաւունքներուն գոհացում պիտի տրուի Մատակասքարի մէջ անգլիական պահանջումները փոխանակելով։ Ասիկ յայտնի կ'ըլլայ արդիւնքը։ Ասիկա վիճաբանութեան բաւական անհեթեթ ձեւ մըն էր և որ առաւելութիւններէ առելի անպատեհութիւններ պիտի ունենար։ Լորտ Սոլզպէրի կ'երեւայ թէ ֆըրանսական կարծիքին կողմն է, որովհետեւ հիմա միայն Պահր-էլ-Կազալի խնդրին վրայ կը բանակցինք։ Իմ առած տեղեկութիւններովս կրնամ ըսել թէ այդ խնդիրն ետքը կարգը պիտի գայ Նիւ Ֆաունտլէնտի։

«Սակայն եթէ որոշուած է համախոհութեամբ իրարմէ զատել խնդիրները, հարկաւ ընդհանուր սկզբունք մը նեռուած է այդ խնդիրներուն վրայ։ Տեսակ մը նախնական քննութիւն կատարելով, երկու կողմէն ալ համոզուած են որ ոչ թէ բոլոր խնդիրներու համար համաձայնութեան մը պիտի յանգին, այլ թէ համաձայնութեան մը գալու համար արգելք մը չի կայ։ Հոս կէտ առ կէտ առաջ կը բերեմ ինձի ըսուած խօսքերը։ Ասոնք այնպիսի նրբութիւններ կը պարունակեն զոր դիւրաւ կրնան հասկնալ դիւանագիտական նորօրինակ և հետաքրքիր լեզուին հմուտ եղողները։ Վիճաբանութիւններու համար ընդունուած ձեւը վերջնական ու անդառնալի չէ. միայն կը վերաբերի Պահր-էլ-Կազալի խնդրին, որ ամէնէն կարեւորն է. բայց կրնայ ըլլալ որ այդ խնդիրը կարգադրուելէն ետքը միւսներուն համար Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան նպաստաւոր կերպով բանակցութեան տարբեր ձեւեր ընդունուին, վասն զի այդ խնդիրները համեմատաբար երկրորդական կարեւորութիւն ունին։

«Թալով հիմա բանակցութեան նիւթ եղող խնդրին, Պահր-էլ Կազալի, պիտի չկրնամ բան մը ըսել, որովհետեւ դիւանագիտական գաղտնիք մըն է և այդ գաղտնիքը հոս ծածուկ կը պահուի։ Բայց դրական կերպով սա միայն կրնամ հաստատել թէ Լորտ Սոլզպէրի արդէն իսկ ճանչցեր է որ Նեղոսի վրայ առեւտրական կեդրոն մը ունենալու պահանջումը կատարելապէս իրաւացի է. անհամաձայնութիւնը միայն տեղին կարեւորութեանը և ընդարձակութեանը վրայ է։ Իսկ փոխադարձ ազդեցութեան շրջանակները սահմանելու խնդիրը բոլորովին աշխարհագրական է, որ, ինչպէս կիրակի օրուան պաշտօնական զեկոյցը ցոյց տուած էր, պիտի կարգադրուի երկու կառավարութիւններուն կողմէ ընտրուած եւ մասնագէտներէ կազմուած յանձնաժողովի մը միջոցաւ։ Հաւանօրէն այդ յանձնաժողովը Բարիզի մէջ պիտի գումարուի։ Այս է բանակցութեանց ճշդ վիճակը։ Մաղթենք որ երկու երկիրներուն շահերուն համապատասխանող լուծման մը յանգին։»

—Լոնտոնէն կը գրեն փետր. 16 թուականով.

Կալլէսի իշխանը մարտ 3ին Բան երթալով մինչեւ ապրիլի կէսերը Ֆրանսա պիտի մնայ։

Լորտ Բաղաթպէտը և անդամները, Ֆրանսական դեսպան Պ. Բանոնի հրաւէրով, ներկայ պիտի գտնուին Ֆրանսական հիւանդանոցին տարեկան հոգեբոյթին որ ապրիլ 29ին տեղի պիտի ունենայ։

Զօրավար Տաղուտա երէկ Նիւ Ֆաունտլէնտ խնդրին վրայ բանախօսութիւն մը ըրաւ։ Ներկայ էր նաեւ Ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կը ցորը։ Զօրավարը ըսաւ թէ Նիւ Ֆաունտլէնտի մէջ իրաց արդի կացութիւնը անկանոն է և անհանդուրժելի։ «Մեր ամէնէն հին գաղթավայրը, ըսաւ, մեր նախարարներուն կողմէ զոհուեցաւ, որովհետեւ միշտ տեղի տուին Ֆրանսայի չափազանցուածպահանջումներուն ապէա։» Առենարանը պահանջեց լքել Ուիրլիթի դաշնագիրը, յարելով որ մասնաւոր օրէնք մը Անգլիոյ թոյլ կուտայ Ֆրանսայի ձկնորները կործանելու աւազուտներուն վրայ և կամ Ֆրանսան պարտաւորցնելու որ հաւանի գոհացուցիչ կարգադրութիւն մը ընել վէճի նիւթ եղող կէտերուն համար։»

—Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցում պիտի ըլլայ արտաքին գործոց նախարարութեան թէ իրաւ է որ Օմանի վեհապետը ածուխի կայան մը վարձած է կամ պիտի վարձէ Ֆրանսայի։ Սըր Զարլս Տիլք ալ պիտի հարցնէ թէ ե՞րբ Ժողովին պիտի հաղորդուի տեղեկագիրը այն յանձնաժողովին որ Նիւ Ֆաունտլէնտի մէջ Ֆրանսայի ունեցած իրաւունքներուն վրայ քննութիւն մը կատարեց։

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կիրակի թուականով կը հեռագրեն թէ Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովը անգլեւֆրանսական խնդիրներուն վիճաբանութիւնները պիտի յետաձգէ Ֆեբրուար Ցօռի մահուան պատճառաւ։

ԱՆԳԼԻՈՑ Երեսփ. Ժողովին մէջ Պ. Մաք Նէյլ առաջարկեց որ մասնաւոր Ընկերութիւններու տնօրէնի պաշտօնը վարողները Խորհրդարանինդամ չկարենան ըլլալ։ Խորհրդարանին մէջ այդ տեսակ 22 անդամներ կան։ Պ. Մաք Նէյլ այնպէս կը նկատէ թէ այս կացութիւնը հակառակ է հանրային պաշտօններու և թէ քանի մը պաշտօն մէկէն վարելու այս վիճակը հանրային պաշտօններու արժանապատուութիւնը կը նուազեցնէ։ Պ. Պալֆուր դէմ խօսեցաւ այդ առաջարկութեան։ Ցաւեց որ եթէ ընդունուի, խորհրդարանը պիտի զրկուի իրեն օգտակար եղած լոյսերէն։ Այս առաջարկութիւնը մերժուեցաւ 143 ի դէմ 247 քուէով։

—Գաղթային նախարար Պ. Չէմպրլէն նորէն հիւանդ է։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, Գերմանիոյ մէջ նորէն նախարարական տագնապի զրոյցներ կան, վասն զի երկրագործական նախարար Պ. Համմէրշթայն և կրօնական գործոց նախարար Պ. Պոսէ՝ նախարարապետին և արտաքին գործոց նախարարին հետ տարակարծիք ըլլալով պիտի հրաժարին եղեր։ Վոսիcէ Զայթունկն կ'ըսէ թէ Պ. Համմէրշթայն իր բոլոր պաշտօնեաներուն քաղաքականութեանը արդելք եղած և Ամերիկայի հետ առեւտրական բանակցութիւնները խանգարած է։ Այս կացութիւնը, կը յարէ նոյն թերթը, անհամաձայնութեան է լորջ կառավարութեան մը սկզբունքներուն։ Թակեպլաք կ'ըսէ թէ Գերմանիա նախարարական կառարեալ անիշխանութեան մէջ կը գտնուի և թէ նախարարները բացարձակ կերպով իրարու հետ կը կռուին։ Գերմանական թերթը կը յարէ որ եթէ նախարարապետի պաշտօնը յանձնուի Ալզասլորէնի կուսակալին և կամ Բատոլին իշխանին (նախկին դեսպան Կ. Պոլսոյ) եւ եթէ Հէրպէրթ Ֆոն Պիզմարք իշխանը Բեռլինոպոլրկի դեսպան ըլլայ, օգուտ մը պիտի չունենայ, վասն զի Խորհրդարանին ազդեցութիւնը առաջուան պէս բըռնաւ նշանակութիւն պիտի չունենայ։

ՏՈՆ ՔԱՐԼՈՍ նամակ մը ուղղելով իր կուսակիցներուն արգիլեր է ներկայ գըտնուելէ սպանիական Խորհրդարանին որ, ըսեր, պիտի նուիրագործէ Սպանիոյ տարեգրութեանց մէջ նմանը չտեսնուած խայտառակութիւն մը և պիտի վաւերացնէ զայն։ Այդ ապականած մթնոլորտին մէջ, յարեր է, Տոն Քարլոս, կարելի պիտի չըլլայ որ իր կուսակիցները հաշիւ պահանջեն այդ մեծ ոճրագործներէն որոնք նմանը չտեսնուած անխոհեմութեամբ մը պատճառ եղան աղէտին։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Բէքինէն կիրակի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Թա-Լիէն-Ուանի մօտ ճակատամարտ մը տեղի ունեցեր է Ռուսերու և Չինացիներու միջեւ։ Չինացիներէն հարիւր հոգի սպաննուեր են։ Շարժառիթը տուրքի խնդիր մը ըլլալ կը կարծուի։

—Պէյճիթայի այն ճարտարագործները, որոնք կը խորհին իրենց գործերը ընդարձակել Չինու մէջ, արտօնութիւն ստացեր են որ նախկին ընդհ. հիւպատոս Պ. Ժիւլ Տիւբէոն մէկ տարուան ուղեւորութիւն մը կատարէ Չինու մէջ։ Պ. Տիւբէոն սէյճիական ճարտարարուեստին համար սպառման կեդրոններ պիտի գտնէ։ Ուղեւորութեան ծախքը պիտի ըլլայ հարիւր հազար ֆր.։

—Թրիպոլնա գտնէ կանխահաս կը համարի այն լուրը թէ համաձայնութիւն մը գոյացած ըլլայ շրջեռաւային երթեւեկութիւն մը հաստատելու խոսական և չինական նաւահանգիստներուն միջեւ և կամ թէ չինական ծովեզերքներու վրայ Իտալիոյ տեղ վարձելու խնդիր եղած ըլլայ։

—Բէքինի չինական ակումբներուն մէջ կը հաւատան թէ երկաթուղիներու նախագիծ տնօրէն Պ. Հուի նկատմամբ քննութիւն կատարելու համար կազմուած յանձնաժողովը իր պաշտօնը աւարտեր և Պ. Հուի նպաստաւոր տեղեկագիր մը մատուցեր է կառավարութեան։

ՆԻԿԱՐԱԳՈՒԱՅԻ նախագահը պաշարման վիճակ հրատարակեր է Հանրապետութեան ամբողջ երկրին մէջ։

ՓԻԼԻՊՊԷԱՆՆԵՐԸ.— Փիլիպպէանց եւրոպայի ներկայացուցիչները Մանիլայէն լուր առին թէ բնիկները ամէն միջոց ձեռք առեր են Մանիլայի շուրջը անկանոն պատերազմ մը մղելու համար։ Թէ փետր. 4էն ի վեր անընդհատ կը կռուին թէ Ամերիկացիները մեծ կորուստ ունին և թէ Ակուինալտոյի բանակեալը Մարիլաօ կը գտնուի, Քալոոքանի մօտ, նաւահանգիստին մէջ գտնուող ամերիկեան մարտանաւերէն հեռու։

—Մանիլայէն, ամերիկեան աղբիւրէ, փետր. 15 թուականով հետեւեալ հեռագիրը կը հաղորդեն.

Երէկ քանի մը ապստամբներ կրակ բրին ամերիկեան յառաջապահներուն վրայ։ Քանի մը փոքր ընդհանրումներ տեղի ունենալով ինը Ամերիկացիներ թեթեւապէս վիրաւորուեցան։ Այսօր ամերիկեան երկու զօրագունդ և թնդանօթաձիգներու խումբ մը ետ մղեցին բնիկները։ Նոյն միջոցին թնդանօթակիր մը անոնց բնակած գիւղերը կը ռմբակոծէր։ Բնիկները յուսահատօրէն կուռեցան, բայց կ'երեւայ թէ անոնց ռազմամթերքը քիչ էր։ Ամերիկեան յառաջապահները տասերկու մղոն յառաջացան Պայ լիմին ուղղութեամբը։ Բոթէրի զօրախումբը երէկ իրիկուն հասաւ Օթիսզօր։ վարին բերելով Միլլերը զօրավարին հեռագիրը։ Փետր. 12ին Ամերիկացիները երբ հետաքննութիւն մը կը կատարէին, Եարոյի կէս ճամբուն վրայ հանդիպեցան Փիլիպպէանց բնիկներու։ Ամերիկացիները, իրենց թնդանօթաձիգներու պաշտպանութեամբը, հոն քշեցին ապստամբները դէպ ի Եարօ որ ամայացած էր։ Ամերիկացիները ունեցան չորս վիրաւոր որոնց մէկը սպայ։ Եարօ, որ ապստամբներու ձեռքն էր, ամայացած փոքր քաղաք մըն է Իլօ-Իլոյէն մէկ քիլոմէթր դէպ ի հիւսիս։ Ապստամբները հաղար հոգի էին։ Այդ գործողութիւնը տեւեց ժամու մը չափ։ Իլօ-Իլոյի մէջ գործերը վերսկսած են և նաւահանգիստը բացուած է։

—Իլօ-Իլոյի գրաւման վրայ Բիբրէյ ամերիկեան թնդանօթակիրը սա տեղեկութիւնները տարեր է Մանիլա.

Ցարձակումը տեւի ունեցաւ փետր. 11ի առաւօտուն։ Առջի իրիկունը վերջնագիր մը տրուած էր, որ ապստամբներուն քսանչորս ժամ պայմանաժամ կու տար Իլօ-Իլոն յանձնելու։ Բիբրէյ տեսնելով որ ապստամբները այդ տեղը կ'ամրացնեն, երկու թնդանօթ արձակեց իրենց ազդարարութիւն։ Բնիկները պատասխանեցին կրակ ընելով ամերիկեան թնդանօթակրին վրայ։ Թէ՛ Բիբրէյ և թէ Պալթիմոր սկսան ռմբակոծել։ Ապստամբները իսկոյն իրենց դիրքերը թողուցին և քաղաքին զանազան մասերը կրակի տալով հեռացան։ Ամերիկեան զօրքերը անմիջապէս ցամաք ելլելով գրաւեցին ամրոցը ու մարտկոցները, ամերիկեան դրօշը պարզեցին և հրդեհը մարեցին։ Զինուորներու և բնիկներու թաղերը հրոյ ճարակ եղած էին։ Անգլիոյ, Մ. Նահանգաց և Գերմանիոյ հիւպատոսարանէրն զատ ոտար վաճառատուններ ալ այրեցան։ Ամերիկացիները մէկ վիրաւոր միայն ունեցան։ Բնիկներուն կորուստն ալ աննշան է։

ԱՆԴՐՍՊԵՐԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Սիպերիոյ լրագիրները սա յայտարարութիւնը հրատարակեցին.

«Իրքուցք-Պայքալ լիճի երկաթուղիին տեսչութիւնը կը ծանուցանէ վաճառականներուն թէ այդ գիծին վրայ ապրանքներու կանոնաւոր փոխադրութիւնը պիտի սկսի 1899 յունուար 1էն. իննուկէս թոնս կշռող իւրաքանչիւր վագոնէն ութսուն ֆր. տուրք պիտի առնուի։ Սակայն տեսչութիւնը չի կրնար երաշխաւորել ոչ յանձնմամ թուականը, ոչ ապրանքներուն լաւ վիճակը և ոչ ալ առաքումներու կանոնաւորութիւնը։ Այս պատճառաւ ապրանք ղրկողները կը հրաւիրուին գոցել վագոնները և իրենց յատուկ կնիքով կնքել. նոյնպէս իւրաքանչիւր վագոնի համար պահապան մը սահմանել։»

Այն զբօսական կառախումբը որ Մոսկուայէն Թոմսք ու Քրասնոեարաք կ'երթայ, սկսած է ամիսը երկու անգամ երթեւեկել Քրասնոեարաքի և Իրքուցքի միջեւ, այնպէս որ Մոսկուայէն Իրքուցք կարելի է տասերկու օրէն երթալ զբօսական կառախումբով։ Պայքալէն անդին գիծերու զետեղումը, որ քանի մը կէտերու վրայ միեւնոյն ատեն սկսած է, դանդաղօրէն առաջ կը տարուի ցուրտին պատճառաւ։ Օրը հազիւ երկու քիլոմէթր տեղի վրայ գիծեր կը զետեղուին։ Ուրիշ կէտերու վրայ աւելի փութով կ'աշխատին, այնպէս որ չորս-հինգ ամիսէն կարելի պիտի ըլլայ Սիբիպէնոքը միացնել Պայքալ լիճին արեւելեան եզերքին։

Պ. ԲՐԻՍԲԻՒ ՄԷԿ ՅՕԴՈՒՍԾԸ.—Բիվիզիքա Տէլլա Իդալիա կը հրատարակէ Պ. Բրիսբիի մէկ յօդուածը Ֆրանքեւիտալեան համաձայնութեանը վրայ։ Իտալիոյ նախկին նախարարապետը գոհունակութիւն կը յայտնէ թէ տասը տարի տեւող մաքսային սակացոյցի պատերազմ մը ետքը, զինադադար մը կարելի կ'ըլլայ, որ նախաշաւիղն է երկու երկիրներուն համար լաւագոյն ապագայի մը։ 1886ի խրման և անյաջող եղած փորձերուն պատմութիւնը կ'ընէ, մանաւանդ 1887 դեկտ ին իր նախարարապետութեան օրով եղած ջանքերուն, առեւտրական յարաբերութիւնները վերսկսելու համար։ Պ. Բրիսբի կը հերքէ Ֆրանսական նախկին դեսպան Պ. Պիյեոյի յօդուածը որ կ'ըսէ գտանգաւոր տնտեսութիւններ երեւան հանած է։ Պ. Բրիսբի Երբեակ Զինակցութեան վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ ինք պաշտօնի կոչուած ատեն այդ դաշնակցութիւնը կնքուած գտաւ, բայց ատոր պաշտպանողական հանգամանքը ծանօթ ըլլալով, խաղաղութիւնը կամ պատերազմը Ֆրանսայի ձեռքն էր։ Իտալիոյ նախկին նախարարապետը կը մերժէ Պ. Պիյեոյի այն ամբաստանութիւնը թէ Պ. Բրիսբի յուզուած քաղաքականութեան մը փափաքող է, ընդհանուր պատերազմի մը յանգելու համար։ Պ. Բրիսբի սակայն կը վերջացնէ իր յօդուածը. «Պատերազմ մը միջազգային մեծ ոճիր մը պիտի ըլլայ։ Սահմանագլխին վրայ կան Ֆրանսա, Զուիցերիա և Աւստրիա, երեք ուղիներ դէպ ի հիւսիսային Եւրոպա։ Շահերնիս կը պահանջէ պահել այդ ճամբաները։»

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅԷՆ հինգշաբթի օրուան թուականով կը գրեն.

Երէկ իրիկուն բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան, Ռոշֆոռի ցմամբ ելլելու պահուն եղած անկարգութիւններուն հետեւանքով։ Ցուցարարներու խումբերը յարձակեցան երկու եկեղեցականի վրայ, բայց ասոնք յաջողեցան փախչիլ։ Ցուցարարները յետոյ քարկոծեցին Սէն-Շոսլ եկեղեցին և ապակիները կոտրտեցին։ Նոյնը ըրին նաեւ սինակոկներուն։ Հայրենասէրներու Դաշնակցութեան գրասենեակին առջեւ բուռն կռիւներ տեղի ունեցան։ Այս առտու հանդարտութիւն կը տիրէ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ԴԱՀԼԻՃԸ.— Բէլթայէն կը հեռագրեն կիրակի օրուան թուականով.

Ֆրանց Սոսէֆ Կայսրը իր ներկայութեանը ընդունեց Հունգարիոյ հրաժարեալ դահլիճին նախագահ Պատոն Պանֆին և յետոյ նոյն դահլիճին ազգային պաշտպանութեան նախարար Պ. Ֆէկէրվարին։ Երկու նախարարները վաղն ալ Վիէննա պիտի մնան։ Պ. Քոլման Զէլ ալ վաղուան համար Վիէննա կանչուած է։ Հաւանական կը նկատուի որ Ն. Վեհափառութիւն վաղը վերջնական որոշում մը տայ նոր նախարարապետին անուանման համար։

ՀՌՈՄԷՆ կը հեռագրեն առջի օրուան թուականով թէ Վատիկանի պատասխանագիրը՝ ընդհանուր զէնքնկցութեան դեսպանախորհուրդին համար թուրիոյ ղրկած վերջին ծանուցագրին, կը յայտարարէ թէ աւելի օգտակար է միջնորդութեան դիմել երբ միջազգային կռիւներ պատերազմի մը յանգելու սատճառներ հանին։ Վատիկան իրաւաբանական մասյուն դատարան մը աւելի նախամեծար կը համարի ազատօրէն միջնորդութեան մը դիմելու գրութիւնը։

ՏՐԷՅԹԻՒՍԻ ԽՆԴԻՐԸ. Նախարարապետ Պ. Տիւբէի, կ'ըսէ Բարիզէն առջի օրուան թուականով հեռագիր մը, յայտարարեր է թէ ազգու կերպով այժ պիտի տայ վերադարձուիլ նոր օրէնքին, թէ ո և է փոփոխութիւն պիտի չընդունի և թէ նոր նախագահ Պ. Լուպէի հետ համաձայնած է Տրէյֆիւսի գործին առաջ բերած յուզումներուն վերջ մը տալու համար։

ՄԱՏՐԻՏի դահլիճը որոշեց քսան միլիոն բէսէթայի արտասովոր վարկ մը բանալ, պատերազմի ծախքերուն հաշիւը գոցելու համար։

ՔԻՒՆԱՐՏ ընկերութիւնը լուր առեր է թէ, կ'ըսէ Լոնտոնէն հեռագիր մը, իր Բաւոնիա շոգենաւը որ կորսուած կը կարծուէր, Ասոր կղզիները հասեր է, Ափրիկէի արեւմտեան հիւսիսային կողմը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Կիրակի օրը Յունաստանի մէջ կատարուած երեսփոխանական ընտրութիւններուն վրայ տակաւին ճշգրիտ տեղեկութիւն մը առնուած չէ։ Մասնաւոր լուրերու նայելով, ընտրութիւնները նպաստաւոր եղեր են Թրիքուփիսեաններու նոր կուսակցութեան։ Պ. Սթէֆանու, Թուրքեւհեղէն պայմանագրութեանց պատուիրակը, Զանթայի մէջ ընտրուեր է։

—Յունաստանի և Ռումանիոյ միջեւ կնքուած թղթատարական պայմանագրութիւնը անցեալ շաբթու սկսեր է գործադրուիլ։ Այս կերպով պիտի դիւրանայ երկու երկիրներու միջեւ մասնաբոսթներու փոխանակութիւնը։

Եթէ կուզէք
ԱՌՈՂՋ ՈՒ ԵՐԿԱՐ ԱՊՐԻԼ
Կարդացէ՛ք
ՏՈՔԹ. Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆԻ
ԱՌՈՂՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
1—5

ԱԶԴ

Կարեւոր թղթի մը մէջ Մէարիֆի հրամանաւ հաստատուած վարժարանի մը ի՞մաստը-Տնօրէնը կը ցանկայ իր վարժարանը բոլոր պիտոյքով և դաշնակով ուրիշի մը փոխանցել, արտօնագիրը (եթէ չունի) իր կողմէ պաշտօնապէս նոր ստացողին դարձնելու պայմանաւ. փափագողները կրնան խմբագրատունը դիմել։

272 3—6

ԱԶԳԱՅՔԻՆ

Թիֆլիզէն կը հաղորդեն մեզ թէ Ս. Հայրապետը մտադիր է շուտով Էջմիածին վերադառնալ։

—Բարեկամ մը, որ անցած տարի ապրիլ ունեցած էր տեսակցիլ Նուպար փաշայի հետ Բարիզի մէջ, կը հաղորդէ մեզ թէ այդ տեսակցութեանց միջոցին եգիպտացի պետական մարդը ցոյց տուեր է իրեն իր ցիcատակները։ Այդ գրուածքը կը վերաբերի գլխաւորաբար Եւրոպայի պետական կարեւոր անձնաւորութեանց հետ Նուպար փաշայի ունեցած տեսակցութեանց՝ եգիպտական դատարաններու բարենորոգման և Սիւէզի ջրանցքին վերջին բանակցութեանց առթիւ։ Իրեն ուղղուած հարցման մը պատասխանելով, Նուպար փաշա ըսած է թէ չ'ուզեր որ այդ ցիcատակները հրատարակուին ցորչափ կենդանի են այն անձնաւորութիւնները որոնց վրայ գնահատումներ յայտնած է անոնց մէջ. փաշան յարեր է սակայն ժպտելով. «Իրաւ է որ այդ պետական մարդերուն մեծ մասը մեռած է արդէն։» Ցիcատակները գրուած են Ֆրանսերէն և եթէ տպուին՝ կրնան կազմել քառասուն երեք-չորս հարիւր էջերով հատոր մը։

—Բերսիայ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին քահանաները յայտագրած են Ս. Պատրիարք Հօր, թէ Տ. Գէորգ քահանայ Անանեանը քահանայից դասուն մէջ չընդունողը՝ աւագերէց Տ. Մկրտեան Հայրը չէ միայն, այլ քահանայից դասը ամբողջովին, և պնդելով կրկին անգամ թէ յիշեալ քահանան իրենց դասակից չեն ընդունիր, խնդրած են որ աւագերէց Տ. Յովհաննէս Ա. քահանայ Մկրտեանի հրաժարականը մերժուի։ Ս. Պատրիարքը Հայրը այս գիրն ալ յանձնեց կրօնական ժողովին նկատառութեան, որ արդէն իր այսօրուան նիստին մէջ Ն. Սրբազնութեան նախագահութեամբ վերջնականկարգադրութիւն մը ընել որոշած է։

—Թիֆլիզի թերթ մը վերապահութեամբ կը ծանուցանէ թէ Սալէքսանդրոպոլի մէջ 40 հայ ընտանիք օրթոտոքսութիւն ընդունելու կը պատրաստուին։

—Էջմիածնէն կը գրեն թէ Արշակ սարկաւագ Մինասեան որ այս տարի վերադառնալով Գերմանիայէն հրաւիրուած էր պաշտօնավարել Ճեմարանին մէջ, տեսչին և իր միջեւ ծագած անհամաձայնութեան պատճառով ըղծրեր է Ս. Հայրապետին, խնդրելով որ Ն. Ս. Օծութիւնը կը բարեհաճի կարգադրութիւն մը ընել։

—Սամսթիոյ Սէնի Մահալէի քարոզիչը և Թաղ. Խորհուրդը տեղեկագրած են Պատրիարքարան թէ Խորհուրդի անդամներէն Մեսրոպ Գրիգորեան մեռած և Յակոբ էֆ. Ազէչիրլեան հրդեհին պատճառաւ թաղէն հեռացած է։ ուստի ասոնց տեղ ընտրելի ներկայացնելով Սարգիսեան Պաշիկ և Լոգմայեան Տիրան էֆէնտիները, խնդրած են որ Խորհուրդի անդամ կարգուին։

—Պէր պէրեան Ռէթէոս էֆ. իր գրական երկասիրութիւններէն 130 օրինակ ի վաճառ հանած է իր վարժարանի սաներուն, որուն հասոյթը՝ 1000 ղրշ.՝ Ս. Պատրիարքէօր տրամադրութեան ներքեւ պիտի դրուի գաւառի կարօտեալներուն ղրկուելու համար։

—Պատրիարքական տնօրինութեամբ՝ Տ. Վահրիճ վարդապետ և Տնտեսական Խորհուրդի քարտուղար Փափազեան Նշան էֆ. կիրակի օրը Թօփ Գարու երթալով, տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդի նորոգ ընտրութիւնը կատարել տուած են։ Քուէից բացարձակ առաւելութեամբ անդամ ընտրուած են՝ Տօքթ. Բարիկեան, Թիմոն Սլթունճեան, Բարթամ Տէօվլէթեան, Արմենակ Շերիճեան և Լեւոն Մելիքթարեան էֆ.ները։

ՎԱՐԱԳԱՑ ՎԱՆՔԻՆ ՕՐԲԱՆՈՑԸ

Պատ. Խմբագրութիւն Արեւելք օրագրոյ.

Վանայ Վարագայ վանուց Ս. Տաճարին և նոյն վանուց մէջ անոք տպայոց համար բացուած վարժարան-արհեստանոցին ի նպաստ ստորագրելոյս ձեռամբ հաւաքուած թէ՛ արքազան անօթից, մատեանից և զգեստեղէնաց ցուցակը, և թէ՛ դրամական նուէրներու և անոնցմով եղած գնումներու ելքն ու մուտքը մասառ մաս ղրկելով Արեւելքի խմբագրութեան, վստահ եմ որ պիտի հաճիք հրատարակել զայնս, և ընդունիլ մեր շնորհակալութիւնները։

Աղօթարար
ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԵՊԻՍԿ. ԱԼԷՔՍԷԱՆ

6 փետր. 99

Ցուցակ Ա.

(1897 նոյ. 4է 1898 մայիս 29) Պօղոս էֆ. Պալէնց 4 Օլէնտորփ, Մայր եկեղեցւոյ լուսաւորչական Խաչատուր քահանայ մէկ սաղաւարտ, մէկ վանս. Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան մէկ Տօնացոյց, Բարթող էֆ. Թէլեան մէկ Իւղաբերից աւետարան, Պատրիարքարանէ Խորհրդատեար 2, Վրթանէս վարդապետ Բապուճեան՝ Նշխարի տիպ 1, Օր. Բէրուզ Ճէվահիրճեանէ՝ աւետարանի բռնիչ 2, խաչի բռնիչ 3, Ս. Հաղորդութեան բշխուն 1, կազ վարագոյր 1, Տիկին Եւպրաքսէ Քիւչիւքեանէ՝ խաչի բռնիչ 7, Մարտիրոս էֆ. Սինանեանէ՝ խաչի բռնիչ 1, Օր. Արուսեակ Սէրգիսեանէ՝ աւետարանի բռնիչ 2, Օր. Պառնասեանէ՝ խաչի բռնիչ 2, Տիկին Զապել Տէյիրմէնճեանէ՝ խաչի բռնիչ 1, Տիկին Մ. Գեղաբեանէ՝ սկիհի ծածկոց 1, սեղանի սփռոց քրօչէլի 1, խաչի բռնիչ 1, սափրիչ Լեւոն էֆ. կարապետեանէ՝ մազ կտրելու մաքինա 1, Տիրուհի մայրապետ Կարապետեանէ՝ պըղնձ աշտանակ 2, Ճէվահիրճեանէ՝ աւետարանի բռնիչ 1, խաչի բռնիչ 1, Օր. Փիլիպէ Մկրտիչեանէ՝ աւետարանի բռնիչ 2, Ակնեցի Տիկին ոմն՝ խաչի բռնիչ 1, Աղեքսանդր էֆ. Գոյումճեանէ՝ սկիհի ծածկոց 2, Երուսաղեմայ միաբան եղիա վարդապետ՝ ատենի շարական 2, Տիկին Վառվառ Պալեանէ՝ ժամարարի բէշիր 1, աւետարանի բռնիչ 1, խաչի բռնիչ 1, պողջայ 1, Օր. Էֆիրազ Ալիքսանեանէ՝ սկիհի ծածկոց 1, հանգուցեալ Տիկին Նեկտար Փանոսեանէ՝ սեղանի սփռոց քրօչէլ 1, Տիկին Տոքթ. Թորգոմեանէ՝ սկիհի ծածկոց 1, Մկրտիչ էֆ.է՝ եռամոտ պղինձ աշտանակ 1, Տիկին Բրաքիոն Նէրսէսեանէ՝ շիշ կանթեղ 1, Բարեսէր ոմն՝ ժամարարի գօտի պաֆոն 1, Տիկին Բերուզ Մեպպուրեան՝ գործածուած մաքինա 1, Մարտիրոս էֆ. Մինասեանէ՝ հայ. տաճկ. գաղ. գործածուած գիրքեր հատոր 10, Օր. Սոֆիի Զրաճեանէ՝ գաղ. և անգլ. գործածուած գիրքեր հատոր 3, Օր. Բերուզ Ճէվահիրճեանէ՝ տաճկ. գործածուած Իլմի սարքի 1.

Այս ցուցակիս պատճէնները նոյնութեամբ թէ՛ ի Պատրիարքարան և թէ՛ ի Վարագ գոհկիլէ եւքը, նշանակեալ իրեղէններն ալ Վարագայ վանքը հասուցած և Հոգարարձութեան կողմէ ստացականներն ալ ընդունած ըլլալս կը յայտարարեմ։ ՆՈՑՆ

ՀԵՆՐԻՖ ՀՈՒՐՔՆԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Վեհ. Սուլթանին բարձր նախագահութեամբ կազմուած գաղթականներու յանձնաժողովին անդամ անուանուեցաւ Շքեղորայի նախկին կուսակալ և զօրաբաժնի հրամանատար Օսման փաշա։

—Պատասխանագին կուսակալ անուանուեցաւ Ափրիկեան Տրի

ԱՌԱՋԻՆ ԷՋ

ԱՄԵՐԻԿԱ, 19 փետր. — Բրուկլինի Սենատորական ընտրատեղամասում Ռեսպուբլիկական թեկնածու Մակ Կինլին ստացել է 11,000 ձայն (Հ. Դ.) ընդդեմ Դեմոկրատական թեկնածու Ֆիլիպսի 10,000-ի։ Ընտրությունները հանգիստ անցան։ Ընտրատեղամասերի մեծ մասում ընտրությունները հետաձգվեցին մինչև գիշեր, քանի որ ընտրողներ չեն եղել։

ԱՄԵՐԻԿԱ, 20 փետր. — (Ռայտ. 10.40) Ռուսական Ֆրանսիայի դեսպան Ուրուսովը հանդիպում է ունեցել Ֆրանսիայի նախագահ Ֆորի հետ։ Ասում է, թե Ֆրանսիան Ռուսաստանի հետ ունի բարեկամական հարաբերություններ։

ԱՄԵՐԻԿԱ, 20 փետր. — (Ռայտ. 10.40) Ռուսական Ֆինանսական Գործակալությունը հայտնում է, թե Ֆրանսիան Ռուսաստանի հետ ունի բարեկամական հարաբերություններ։

ԱՄԵՐԻԿԱ, 19 փետր. — Ֆրանսիայի Ներքին գործերի նախարարությունը հրաժարականներ է ստացել։ Նոր նախարարներ չեն նշանակվել։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆարրերի 18 փետր.

ԴԱՏԱՍՏԱՆԻ ՈՒՆԵՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԻՍՏԵՐԸ

Ֆ. Բարոյանի Օսար Մարգարի խմբագրությամբ

Գին 6/18 փոստ. 99

ԵՐԵՎԱՆ

Հրատարակվում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսության հոգևոր դատարանի կողմից։

Հասցե՝ Էջմիածին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԻՍՏԵՐԸ

Ֆ. Բարոյանի Օսար Մարգարի խմբագրությամբ

Գին 6/18 փոստ. 99

ԵՐԵՎԱՆ

Հրատարակվում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսության հոգևոր դատարանի կողմից։

Հասցե՝ Էջմիածին։

ԱՌԱՋԻՆ ԷՋ

ԱՄԵՐԻԿԱ, 19 փետր. — Բրուկլինի Սենատորական ընտրատեղամասում Ռեսպուբլիկական թեկնածու Մակ Կինլին ստացել է 11½ (Հ. Դ.) ձայն ընդդեմ Դեմոկրատական թեկնածու Ֆիլիպսի 10,000-ի։ Ընտրությունները հանգիստ անցան։ Ընտրատեղամասերի մեծ մասում ընտրությունները հետաձգվեցին մինչև գիշեր, քանի որ ընտրողներ չեն եղել։

ԱՄԵՐԻԿԱ, 20 փետր. — (Ռայտ. 10.40) Ռուսական Ֆրանսիայի դեսպան Ուրուսովը հանդիպում է ունեցել Ֆրանսիայի նախագահ Ֆորի հետ։ Ասում է, թե Ֆրանսիան Ռուսաստանի հետ ունի բարեկամական հարաբերություններ։

ԱՄԵՐԻԿԱ, 20 փետր. — (Ռայտ. 10.40) Ռուսական Ֆինանսական Գործակալությունը հայտնում է, թե Ֆրանսիան Ռուսաստանի հետ ունի բարեկամական հարաբերություններ։

ԱՄԵՐԻԿԱ, 19 փետր. — Ֆրանսիայի Ներքին գործերի նախարարությունը հրաժարականներ է ստացել։ Նոր նախարարներ չեն նշանակվել։

ԳՈՎԱԶԴԱՐԱՆ

Գ. ԲՈՒՐՆԱՅԻ Ի ՊԵՏ ԳՈՎԱԶԴԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԻՑ

ՏՅԵՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՆՑ ԳՐԱՆՑՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԳՈՎԱԶԴԱՐԱՆԻ ՄԻՋԵՎ

Գ. Բուրնայի Գովազդարանի կողմից հրատարակվում է հետևյալ գրքերը՝

Գ. Բուրնայ. Գրքեր Գ. Ս. Ամերիկայի Գ. Ս. Ամերիկայի Գ. Ս. Ամերիկայի

ՀԱՄՊՈՒՐԿ եւ ՄԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԳԷՄ ՀՐԴԵՀ

Դրամագլուխ ֆրանք 14,500,000
Պահեստի դրամ » 26,504,000
Տարեկան հասոյթ » 58,937,000

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔՍ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ, բնակութիւններ եւ ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ եւ կարասիներ խիստ չափաւոր սակագիններով։ 572

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌԼԻԿ ԱՈՏՈՒԱՆԹԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գապու, Անանիտիս խան. 20 21 22

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ

Փորքիկ տղաքները սնուցանելու եւ անոնց ապագայ առողջութիւնը ապահովելու համար, երբ վեց ամսու ըլլան ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌՈՎ կըսկսին սնուցանել զանոնք. ՖՕՍՖԱԹԻՆը շօքոլայի նման խիստ հաճելի է եւ քաղցրահամ եւ արտաքոյ կարգի սննդարար։ տղաք մեծ ախորժով կուտեն զայն եւ քանի ուտեն այնչափ կը սնանին կը զօրանան, շուտով ոտքի կ'ելնեն, եւ փորքիկներու յատուկ շատ մը հիւանդութիւններու կը դիմադրեն։ Այս սննդարար ուտելեղէնը՝ տղոց ոսկրները զօրացնելու մասնաւոր յատկութիւն մը ունի եւ միանգամայն կը փրկէ զանոնք փորքրիկնե ուն համար յաճախագէպ եղած փորհարուածներէն։ մեծապէս կը նպաստէ ակռաներուն շուտով եւ անվտանգ բուսնելուն։ Հաւաքաւոր փոքրեր կը հաստատեն որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌՈՎ սնանող տղաք առողջ, զօրաւոր եւ ուժեղ մարդիկ կ'ըլլան ապագային։

Տղոցմէ զատ, մէնն հասակէ անձինք շօքոլայի եւ կանով սուրճի տեղ այս պատուական ՖՕՍՖԱԹԻՆը գործածելով, մեծապէս նպաստած կ'ըլլան իրենց առողջութեան։ Ամէն մեծ նպարավաճառներու, դեղագործներու եւ դպա-եղէնի ճառներու քով կը գտնուի։

Անոնք որ կանխահոգութիւն ունենալ կ'ուզեն իրենց զաւակներուն մասին, անհրաժեշտ է որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌՈՎ սնուցանեն զանոնք։
155 43—44

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

Ամենահին Միջազգային Ընկ.ն
Կենաց վրայ ապահովագրութեան
Տնօրէնութիւն Լիւերպուլ

Բարիզ 1 և 3 Լր Բէլթիէ փողոց (Պուլվար տէ Գիդալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան չէնքերն այժմ կը վերաշինուին, որով իր գրասենեակներն առժամաբար փոխադրուած են Նոգա-Տամ տէ Վիքդուար փողոց Թ. 42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է Մէկ Միլիարտ Քառասուն Միլիոն Ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը բանի՝ 4,545,160,943 Ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիարտ 320 միլիոն։

1898ին հնչուն դրամով վճարուի չահերն են 14,400,000 Ֆր.։ 1897ին 1,424,000 Ֆր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կը պատկանի Ընկերութիւնն և որոց կը վերաբերին Ընկերութեան բոլոր չահերը։ Եթէ մասնակից է, և կամ տակաւին չէ, իսկոյն չահեկան է ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուղղեցէք իբրեւ հասուն թաբեր գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի։ Նոյնպէս տարեվճարներու եւ տրրուելու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Լեալի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ.

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ա. Ու. ԶՈՒԹՈՒ եւ ԸՆԿ.
Բանկիր-Գատուրիրակ
Ա. ՋՈՒԱՆՃԵԱՆ
Վայվոտա փողոց Վիթալիս խան Ղալաթիա

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՞Ռ Ա. ԹԱԼՋԱՏՈՒՐԵԱՆ եւ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եանի էրկրորդ էյտի յուչը, հին Զըրուհանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաներն ի՛մ ոչ-ոչ կը լեցնեն. յաւէրժեալ և բոլորած վերադարձնելու պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ, նուրբ. ճաշակաւոր, և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, գեղի յեռաստրնի քով գրուին, ծամելոնին, և ապա արդասաւորեան երաշխաւորեալ։

Բերանի հիւանդութիւնը կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ ազդաններու միջոցաւ, առանց ցաւ առաջացնելու։

Ց. Դ. Ջմեռները կերակի օրերն ալ, (Փետ- կե- ղ) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (Փետ- կե- էրեր) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին։

Գաւառցիներ կրնան գիմել իւրեանց բնակարանն, Ամ- 1 Խէ-ԱԼ էտ։

Կիտի պահէք ձեր գոյնին գեղեցկութիւնն ու թարմութիւնը գործածելով մասնաւոր բրնձափոշի

La VELOUTINE

ատրաստուած Պիմմոնի

CHles FAY, Perfumista
PARIS, 9, Rue de la Paix, 9, PARIS

COMP RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շարթուան երթեւեկութիւնք

Դշ. 9 21 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 10 22 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։ հաղորդակցելով Աղեքսանդրիայ, Բորտ-Սաիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Բիրոս)։
Եշ. 11 23 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Եշ. 11/23 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օռտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 12,24 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։ 36

ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՒԵԱՆ

Ն ԲԱՖԷ եւ ԸՆԿ

Մարսէյլէ և Պոմբայ ֆլիր-կանոնաւոր քանոց

ՄԵԿՆՈՒՄ

Փետր. 21 Անապոլի Մարսիլիա ուղղակի։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաւ ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւուղեղի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՂՅԻԼ
Թօփհանէ, քաղաքին վրա 575

ԿՈՒՆԱՐԴ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ

Ոչ- -փոխ Եվ- -ռնգ- էլ քանի Լիւերպուլ և Ամերիկայ գիծ-

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումպրիա	7718	Պոթնիտ	4581
Եդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Ֆէրսիա	7391	Մարաթոն	2468
Ուրանիա	7268	Աղլա	2399
Բաւոնիա	5587	Սարակոսա	2168
Ալֆոնսինա	5517	Թարիֆա	2246
Կալիա	4802	Բալտիրա	2144
Միթիա	4557	Թրինիատա	1898
Ալէքսա	3443	Մրոզզօ	1858
Թէտար	1876	Գամբանիա	12950
Շէրպուրկ	1844	Լուչանիա	12950
Գազալոնիա	4845		

Ալէքսօ չոգենաւը, նաւապետ Հէվիթսըն, Լիվրուլէն հոս պիտի հասնի ընդհ. վոճառքով, դէպի փետրուար 21 (Ն. Տ.)։

Դիմել առ. ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Ալիքսանտրիա խան, թիւ 401
Ղալաթիա 571

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ավզբուրկ, Պորտսայտ, Միլիւոքէոնի և Մեր- Մոսի գիծ- քանոց ֆլիր-

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Ռամսէս	3000	Թիպս	2500
Ալպս	3000	Նէրթիս	2400
Թէյսիր	3000	Ծուպրիս	2250
Թեսնորուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Ալֆինքս	2000
Ղանանի	3000	Գասրընի	1500
Թարթօնիա	2500	Գիւլէն	1500

Դիմել առ. Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սգրիգ Լիվրբուլ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՈՒԱԳԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱՆՔ։

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 82,500,000 »
1895 ի հասոյթք 25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս
Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Գլխաւոր Գործակալ
(ՀԻՒՍԷՆ Մ-ՓՕՍՍԱՆ)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԼՈՏՕՐ ՐԷԲԲԼԷՆ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1898 Նոյմբ. 1 (Ն. Տ.) Երեքշաբթիէն սկսեալ

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳՕՆԵԱՑԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 222 խառն Առտու Ժ.	Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴՐՕՂ Կառ. Թ. 221 խառն Իրկն. Ժ.	Վ.
12	—	Մկն. Էսկի-Շէհիր	Ժմ.	2	55
12	41	» Կէօքճէ քըսրք	»	2	15
1	33	» Սապանճը բունար	»	1	33
2	26	» Ալաեունտ	»	12	37
3	11	» Զէքիրլէր	»	11	54
4	9	» Տէօյէր	»	11	2
4	36	» Իհսանիյէ	»	10	20
5	—	» Համամ	»	9	53
5	14	» Կաղլիկէօլ համամ	»	9	44
6	6	» Աֆիոն Գարա Հիսար	»	9	13
6	41	» Պէյլիք Զօպանլար	»	8	20
7	34	» Զայ	»	7	33
8	23	» Իսկաքլու	»	6	44
8	47	» Եասսիան	»	6	15
9	16	» Ագ չէհիր	»	5	53
9	48	» Ազալի քէօյ	»	5	15
10	30	» Զավուշճը քէօյ	»	4	37
11	8	» Իլկին	»	4	5
11	55	» Գատրն-Խանը	»	3	13
12	48	» Մէրայ-Ինի	»	2	31
1	20	» Մէյտան	»	1	53
2	22	» Բուճար-Պաշը	»	12	48
3	—	Ժմ. Գոնեա	Մկն.	12	—
Իրկն.				առտ.	

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 122 խառն Առտու Ժ.	Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴՐՕՂ Կառ. Թ. 121 խառն Իրիկն. Ժ.	Վ.
1	—	Մկն. Էսկի Շէհիր	Ժմ.	12	41
1	49	» Ագ Պունար	»	11	54
2	35	» Այբիւ Քէյ	»	11	16
3	23	» Պէյլիք Ախուր	»	10	20
4	38	» Սարիքէյ	»	9	13
5	35	» Գիչէր	»	8	8
6	20	» Սասիկեր	»	7	23
7	—	» Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6	51
7	55	» Բոլաթլի	»	5	59
9	17	» Մալի Քէյ	»	4	20
10	19	» Մէնճան Քէյ	»	3	6
11	12	Ժմ. Էնկիւրիւ	Մկն.	2	10
Իրկն.				առտ.	

ԱԼԱԵՈՒՆԴԷՆ ՔԷՕՊԱՀԵԱ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 324 խառն Առտու Ժ.	Վ.	Թ. 326 խառն Իրկն. Ժ.	Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 323 խառն Առտ. Ժ.	Վ.	Թ. 325 խառն Իրկն. Ժ.	Վ.
2	35	12	50	Մկն. Ալաեունտ	Ժմ.	2	—	12	10
2	55	1	10	Ժմ. Քէօթահեա	Մկն.	1	40	11	50

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱՐ

Ընդարձակ Հըլէ, Կ Պոլսոյ և Օրթաքոյ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանոս	1069	Գոմմ	1497	Նոզզ	1011	Մալմ	724	Բազարիս	188
Ակէքիս	3607	Գոնկոս	2906	Կրոմնոս	1695	Մարկնկոս	2273	Մարֆ	1113
Անճէլոս	1541	Գորոս	825	Հիրոս	775	Մարգէլլոս	3709	Ցիրիս	1735
Արիսոդոս	2377	Ցիտոս	4811	Հիտալկա	1581	Միրաստոս	3557	Միկիմա	1193
Պասանոս	1822	Ցօմինոս	937	Հինտու	3720	Միլոս	1057	Մբէրոս	1200
Գորոտինոս	1284	Յուրս	2383	Հորդոնոս	3600	Մոնդէսպէլլս	1735	Թասոս	1328
Գրաստ	1076	Տրարս	1713	Հումպէր	596	Մուրիլս	2419	Թ. Ռիմրն	1546
Գրիլնս	841	Ցինամս	504	Իսակ	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Գրիֆալս	4431	Էարս	2464	Իտանոս	5540	Ոհիս	4100	Թուլէտս	1470
Դէլոս	1671	Էլտորատս	1529	Ցիլնս	1080	Ենիմարիս	4086	Թորբիտս	487
Դալիրսս	1337	Իշտոս	1481	Քիլէս	1053	Ցրլանտս	1535	Ուրպինս	2428
Դամէս	1244	Ֆիտս	954	Քուլբինս	2307	Բալէրմս	1687	Վասրս	1914
Դազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Քուլնս	1700	Բոլս	510	Վալս	1289
Զիրակս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1083	Բրիալթ	2229	Վալենուրնս	2396
Միսէրս	1834	Տրանսիլրս	4582	Լէբանոս	2272	Բրա[illegible]	1683	Եէտս	1850
Գլիս	2697	Կալիլէս	3060	Լիվրնս	1643	Բոլլս	1613	Զէրս	1200
Գոլորատս	4235	Կիրանս	1248	Լոբէնցս	3191	Բոսէս	1789		

Մոնթրէալ չոգենաւը, նաւապետ Ճոնսընը, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած պարպած և Օտեսա ուղղեւորած է։

Լորենցօ չոգենաւը, նաւապետ Ռինկ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԴ ՐԻՋՕ
Թիւ 17—18, Գիւշիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆԴ եւ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ավզբուրկ և Աբերտելլց ֆլիր- քանոց ղեկավարեալ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Վիրգորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Ամմենան	10500	Եսիրշիրն	3500
Բէկտրիան	10500	Ամրժ.ա	3000
Լանքասդրիան	9000	Այմէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլմպիան	8000	Աթէնեան	2500
Ջորմիան	8000	Անտալուզիան	2500
Գոսդոնիտն	8000	Ալգաշիրն	2500
Ֆրիսինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինեսս	900
Վալենիան	3700	Օրորդս	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպոն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տեղերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղաթիայ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել չգենաւէն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար - էլ առ. ԵՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1
Ղալաթիա

Արտօնատէր ՋԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»ի ԹԵՐԹՕՆը (164)

ԷՄԻԼ ՈՒԾՊՈՒՌ

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻՆ ՏՂԱՆ

Գ.

ՄԱՏԸՐ ԼԱՆԳԼՕԱՅԻ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Անտրէ ալ գունատ էր անոր պէս, բայց իւր կեցուածքին ու շարժումներուն մէջ բնաւ յուզում չէր նշմարուեր։ Եւ սակայն քսան—չորս ժամէ ի վեր շատ դառն խորհրդածութիւններ ըրած էր։

Ատրճանակները, կոմսին վկայները բերելով լցուցին միւս վկաներուն աչքին առջեւ։

Նոյն միջոցին, Անտրէ. կրնակը ծառի մը տալով կը մտածէր աչքն անհունին մէջ խորասուզուած։ Տիկին Տէշարմը, զինքը ծնող անծանօթ կինը, արուարձանին բարեկամները, միտքը կը բերէր, վերջապէս Ֆլէռը, մանաւանդ Ֆլէռը, որուն ապագայ վիճակը չէր կրնար գուշակել, և ամէնուն ալ վերջին հրաժեշտ մը կ'ուզէր սրտին խորէն։

Կիւսթաւ ալ տեղդոտ անհամբերութեամբ մ'ընչացքը կը խածատէր և ոտքովն ալ գետինը կը դոփէր։

Ատրճանակները լցուելէ ետեւ, կոմսին առաջին վկան, Պ. Լամօն տը Ֆուրմի, ոտքը ծառի մը բունին քովը դրաւ և անկեց ճամբայ ելնելով լիսուն քայլ հեռաւորեցաւ։ Հոն կանգ առաւ և կանչեց Կիւսթաւին, որ գնաց կեցաւ ցոյց տրուած տեղը։

Նոյն միջոցին, Անտրէ ալ, իւր վրկաներուն նշան տալուն վրայ գնաց իւր տեղը կանգնեցաւ։

Իսկոյն երկու ոսոխները զինուեցան։

Այն ատեն, չորս վկայները միանալով դացին նշանակուած գծին եւեւը քիչ հեռու կեցան, երկու ոսոխներէն դրեթէ հաւասար հեռու։

—Պարոնե՛ր, ըսաւ անոնց Լամօն Տը Ֆուրմի, եթէ երկու ոսոխներուն բռնած դիրքին վրայ դիտողութիւն մը ունիք, նշանը տրուելէ առաջ պէտք է յայտնէք։

—Չունինք, պատասխանեց Անտրէի առաջին վկան։ Արեւ չի կայ, երկու դիրքերն ալ հաւասարապէս լաւ են։

Պ. տը Ֆուրմի գլուխը բացաւ եւ փեղոյրը վեր բարձրա ընելով.

—Օ՛ն, քալեցէ՛ք, գոչեց։

Քանի մը վայրկեանէ ի վեր, Ալպէռ Անսրլէն անտառին մէջ կը պարտէր սրատանդ, ականջ դնելով և աչքն ամէն կողմ պտուտցընելով ծառերուն մէջէն։

Ցանկարծ հրազէնի պայթում մը լսեց։

Սարսափահար աղաղակ մ'արձակեց, և ապշած, խելայեղ, վազել սկսաւ ցատկելով մացառներուն վրայէն։

Լամօն տը Ֆուրմիի արտասանած «քալեցէք» բառին վրայ՝ Կիւսթաւ եւ Անտրէ սկսան ծանրաքայլ յառաջ երթալ իրարու դէմ։

Վկայներն, անշարժ և ուշադիր, առոնց կը նայէին յուզուած, սրտաբորոփ, վասն զի կ'զգային որ արիւն պիտի վազեր և թերեւս երկու ոսոխներէն մէկուն մեռնիլը պիտի տեսնէին։

Երկու մենամարտիկներն յառաջանալով՝ հազիւ քսան քայլ մնաց մէջտեղերնին։

Կիւսթաւ կանգ առաւ, ատրճանակն Անտրէի ճակտին ուղղեց և հարուածն արձակուեցաւ։

Գնտակը սուլելով անցաւ Անտրէի ականջին քովէն, որուն վրայ արեան կաթիլ մ'երեւցաւ։

Տեսնելով որ իւր հակառակորդը կանգուն մնացած կը յառաջանար, Կիւսթաւի դէմքը կապարի գոյն առաւ, սիրտը դադրեցաւ բաբախելէ, և արիւնը սառեցաւ երակներուն մէջ։

Վկայները, սարսափահար, Անտրէի կը նայէին, որ կը յառաջանար միշտ։

Ցասն քայլ մնալով կեցաւ։ Կիւսթաւ հասկրցաւ որ գործը լմնցած էր։ Մահն առջեւն էր։ Չտեսնելու համար գոցեց աչքերը։

Անտրէ, ատրճանակը ձեռքին մէջ ամրապէս բռնած, վստահ աչքով Կիւսթաւի սրտին ուղղած էր։

Սակայն չէր պարպեր, կը վարանէր։ ինչ պատճառով։

Տը Բրեսլ մարքիզուհին միտքն եկեր էր, որուն վրայ յաճախ լսեր էր թէ ազնիւ և սուրբ կին մ'էր։ Լամէն միտքն եկեր էր, այս ծաղկատի, անմեղ, գեղեցիկ ազիկը, իւր լաւագոյն բարեկամին, Ալպէռ Անսրլէնի՝ սիրելին։ Դժբաղդ ընտանիքի մը հառաչանքը կը կարծէր լսել, մայր մը, բոլոր մը կը տեսնէր, որ դագաղի մը վրայ ինկած կողկողագին հեծութեամբ կուլայիր։

Ահա այս պատճառաւ էր որ կը վարանէր հրազէնը պարպելու։

—Պարո՛ն կոմս, ըսաւ Անտրէ լուրջ և ծանր ձայնով մը, եթէ բսէք ձեր բարեկամներուն, որ հոս կեցած մեզի կը նային, թէ կը ցաւիք ձեր բռած խօսքերուն վրայ, ձեզ չեմ սպաններ։ Կիւսթաւ լուռ կեցաւ, թերեւս չէր լսած Անտրէի խօսքը։

Երկու փայլակ ցայտեցին Անտրէի աչիրէն։

Նոյն վայրկենին, տիրող լռութեան մէջ, ձայն մը լսուեցաւ որ կը գոչէր Անտրէի։

—կեցի՛ր, դժբա՛ղդ պատանի՛, կեցի՛ր, եղբայրդ պիտի սպաննես։

Ալպէռ Անսրլէն, գլուխը բաց, մազերը ցցուած, երեւան ելաւ ծառերուն մէջէն։

Ատրճանակը սահեցաւ Անտրէի ձեռքին մէջէն և ոտքին առջեւ ինկաւ։

Նկարիչն անոր ճիտն իրնալով գըբկեց թեւերուն մէջ։ Ուրախութենէն կը խղդուէր։ տղու մը պէս կուլար։

Կոմսը կը կենար նոյն տեղը, անշարժ, սասանած աչերը չլմրած։

Զորս վկայները մօտեցեր էին։

Ալպէռ անոնց դառնալով.

—Պարոնե՛ր, ըսաւ, ես Ալպէռ Անսրլէն կը կոչուիմ. նկարիչ պատկերհան մ'եմ, խ ամէն բանէ առաջ Անտրէի բարեկամ։ Դուք չեմ գիտեր այս պարոնները զէնքով իրարու դէմ հանող պատճառը։ կրնա՞ք իմացընել ինձի։

Լամոն տը Ֆուրմի յանձն առաւ պատասխանել, և ազնուաբար կատարեց՝ առանց իւր բարեկամն արդարացընելու, առանց իսկ թեթեւցընելու անոր յանցանքը։

Այն ժամանակ Ալպէռ Կիւսթաւի մօտն երթալով, յուզեալ ձայնով մ'ըսաւ.

—Պարո՛ն տը Բրէսլ կոմս, եթէ դուք լաւ խորհած ըլլայիք, եթէ գործը մօտէն քննած ըլլայիք, տարակոյս չունիմ որ չէիք ըներ այնպիսի դատողութիւն մը, որ նողկալի զրպարտութիւն մ'է։ Անտրէ՝ տիկին Տէշարմի քեռորդին է. և դուք պարտիք նեղում ինդրել Անտրէէն, որ միանգամայն ձեր հօրը զաւա՞կն է։

(Շարունակելի)